

HÖGSTA DOMSTOLENS DOM

meddelad i Stockholm den 12 juni 2026

Mål nr
FT 1040-25

PARTER

Klagande

S.S.

Ombud: Juristerna F.E och E.B.

Motpart

Justitiekanslern

Box 2308

103 17 Stockholm

Ombud: Byråchefen M.M. och kanslerjuristen F.S.

Adress som ovan

SAKEN

Skadestånd

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Svea hovrätts dom 2025-01-08 i mål FT 1972-24

DOMSLUT

Högsta domstolen fastställer hovrättens domslut.

YRKANDEN I HÖGSTA DOMSTOLEN

S.S. har yrkat att staten ska betala skadestånd till henne med 25 000 kr och ränta. Hon har vidare yrkat ersättning för rättegångskostnader.

Staten har motsatt sig att hovrättens dom ändras.

DOMSKÄL

Bakgrund

1. S.S. ansökte om strandskyddsdispens för att uppföra bland annat en brygga på sin fastighet på Sippso i Stockholms skärgård. Kommunen beviljade dispens.
2. Länsstyrelsen beslutade den 20 juni 2018 att överpröva kommunens beslut avseende bryggan. Den 28 maj 2020 meddelade länsstyrelsen att myndigheten hade påbörjat den slutliga handläggningen av ärendet och några dagar senare, den 4 juni, beslutade den att upphäva kommunens beslut.
3. Mark- och miljödomstolen avslog S.S.s överklagande den 4 december 2020 och Mark- och miljööverdomstolen beslutade den 24 februari 2021 att inte bevilja prövningstillstånd.
4. S.S. väckte en skadeståndstalan mot staten och menade att staten hade gjort sig skyldig till en överträdelse av hennes rätt till prövning inom skälig tid enligt artikel 6.1 i Europakonventionen. Hon begärde skadestånd för ideell skada med 25 000 kr. Staten bestred hennes talan.

5. Tingsrätten biföll S.S.s talan men bestämde skadeståndet till 10 000 kr. Hovrätten har ändrat tingsrättens dom och ogillat hennes talan.

Frågan i målet

6. Huvudfrågan i målet är om en sammanlagd tid på cirka ett år och elva månader av inaktivitet i länsstyrelsens handläggning innebär att en skadeståndsgrundande överträdelse har skett av S.S.s rätt till prövning av en fråga om strandskyddsdispens inom skälig tid enligt artikel 6.1 i Europakonventionen.

Regleringen av rätten till skadestånd

7. Enligt 3 kap. 4 § skadeståndslagen ska staten ersätta bland annat ideell skada som uppkommit till följd av att den skadelidandes grundläggande fri- och rättigheter enligt Europakonventionen överträtts från statens sida. Skadestånd ska betalas endast i den utsträckning det är nödvändigt för att gottgöra överträdelsen. Grunden för ersättningen är alltså att en persons rättigheter enligt Europakonventionen har kränkts.

8. Enligt artikel 6.1 i Europakonventionen har var och en vid prövningen av hans eller hennes civila rättigheter rätt till domstolsprövning inom skälig tid. Rätten till en prövning inom skälig tid är en grundläggande mänsklig rättighet.

Prövningen av om Europakonventionen har överträtts

9. När 3 kap. 4 § skadeståndslagen infördes uttalades i förarbetena att Europakonventionens närmare innehåll i första hand klagas av konventionens och tilläggsprotokollens texter, samtidigt som det för svenska domstolar kan vara svårt att avgöra hur konventionen ska förstås i olika sammanhang. Behovet av att rättsordningen är förutsebar ställer krav på domstolarna att göra balanserade tolkningar av konventionen. Ett av de

avgörande skälen för att införliva konventionen i svensk rätt var att skapa rättslighet mellan Europas stater på området för mänskliga rättigheter. I förarbetena uttalas mot den bakgrunden att svenska domstolar, i den utsträckning Europadomstolen har klargjort hur en fråga ska bedömas, bör vara lojala med den tolkningen. (Se prop. 2017/18:7 s. 21 f. Jfr även prop. 1993/94:117 s. 34.)

10. Av förarbetena framgår samtidigt att konventionen knappast kan få ett fullständigt genomslag i medlemsstaterna om inte de nationella domstolarna ges möjlighet att på egen hand tolka konventionen. Europadomstolen kan inte förväntas ge vägledande uttalanden i fråga om alla situationer som kan uppkomma. Domstolarna bör utifrån en svensk rättssystematisk kontext kunna tolka konventionens rättigheter så att dess syften uppnås på ett lämpligt sätt utifrån svenska förhållanden. (Se prop. 2017/18:7 s. 22. Jfr även prop. 2015/16:18 s. 13.)

11. När en domstol ska avgöra om det förekommit en rättighetsöverträdelse ankommer det alltså på domstolen att göra en egen bedömning av den innebörd som artiklarna i Europakonventionen har. Vid bedömningen är praxis från Europadomstolen relevant (se prop. 2017/18:7 s. 56). Det kan därvid finnas utrymme för en extensiv tolkning (jfr ”De kompensatoriska rättsmedlen I” NJA 2012 s. 1038 I p. 15 och 16 samt prop. 2023/24:161 s. 25 f.; jfr också ”Den långsamma tingsrätten” NJA 2012 s. 211 I p. 19). Det handlar dock inte om att utvidga en konventionsrättighet så att den ges ett annat innehåll än vad som kan anses följa av konventionen och Europadomstolens praxis.

12. En annan sak är att konventionen har betydelse i andra sammanhang än vid prövning av om en rättighetsöverträdelse förekommit. Den kan då bidra till att svenska bestämmelser tolkas och fylls ut på ett sätt som ger

enskilda mer långtgående rättigheter än vad som kan anses följa av konventionen.

13. Det finns inte något hinder mot att i svensk rätt införa och bibehålla ett längre gående skydd än det som följer av konventionen (se artikel 53).

Europadomstolens praxis om rätten till prövning inom skälig tid

14. När det gäller frågor om långsam handläggning finns det en mycket omfattande preciserande praxis från Europadomstolen. En tidsåtgång om upp till två år per instans i okomplicerade fall har normalt godtagits av Europadomstolen, medan en närmare granskning görs om det tagit längre tid än så. (Se European Commission for the Efficiency of Justice, Length of court proceedings in the member states of the Council of Europe based on the case law of the European Court of Human Rights, CEPEJ [2018]26, s. 5 och 73 f.)

15. I ett par fall har Europadomstolen prövat förekomsten av längre stilleståndsperioder vid handläggningen i enskilda instanser och bedömt att stilleståndsperioderna inte varit ”tillräckligt allvarliga” eller ”tillräckligt substantiella” för att den totala tiden skulle innebära en överträdelse (se *Pretto and Others v. Italy* [plenum], 8 December 1983, § 37, Series A no. 71, och *Cesarini v. Italy*, 12 October 1992, § 20, Series A no. 245-B).

Bedömningen av skälig tid i svensk rättspraxis

16. Vid bedömningen av vad som är skälig tid för en rättslig prövning och därmed av om handläggningen i ett enskilt fall har varit för långsam inverkar ett flertal faktorer som kan härledas från Europadomstolens praxis. Det blir ytterst fråga om en övergripande bedömning av tiden för prövningen som helhet. (Se ”Toftavägen” NJA 2021 s. 820 p. 14 och 15. Jfr även ”Den långsamma tingsrätten” p. 29.)

17. De faktorer – utöver den totala handläggningstiden – som särskilt ska beaktas vid bedömningen är bland annat ärendets komplexitet, hur många instanser som ärendet har handlagts i, hur det har handlagts, den enskildes eventuella medverkan till tidsutdräkten samt vad som står på spel för honom eller henne (jfr t.ex. *Frydlender v. France* [GC], no. 30979/96, § 43, ECHR 2000-VII). När det gäller handläggningen ska särskild vikt fästas vid om det har förekommit längre perioder av inaktivitet (jfr t.ex. *Wassdahl v. Sweden*, no. 36619/03, § 32, 6 February 2007, och HFD 2024 ref. 40 p. 11).
18. En utgångspunkt för bedömningen av vad som är skälig tid för en rättslig prövning kan vara att en handläggningstid om upp till två år per instans för relativt okomplicerade ärenden får godtas, om inte skäl för en särskilt skyndsam handläggning föreligger eller framkommer av hänsyn till parterna. (Jfr ”Toftavägen” p. 16 och 22 samt ”Stilleståndet hos polisen” NJA 2025 s. 793 p. 10 och 11.)
19. En tidsutdräkt i handläggningen – i synnerhet perioder av stillestånd i förfarandet – kan framstå som oacceptabel även om den rättsliga prövningen slutligen kan äga rum inom skälig tid (se ”Toftavägen” p. 14).
20. Mot bakgrund av det nu anförda kan rättsläget beskrivas på det sättet att omständigheterna i ett enskilt fall kan vara sådana att redan ett långt stillestånd i handläggningen i en instans innebär att rätten till en rättvis rättegång enligt artikel 6.1 i Europakonventionen har överträtts (se t.ex. NJA 2012 s. 211 II p. 8 och jfr även Europadomstolens avgörande *Luli and Others v. Albania*, nos. 64480/09, 64482/09, 12874/10 et al., §§ 93–96, 1 April 2014). En helhetsbedömning måste emellertid alltid göras. Om ett slutligt avgörande trots ett långt stillestånd i handläggningen har meddelats inom en skälig sammanlagd tid talar det tydligt emot att en rättighetsöverträdelse har förekommit.

Bedömningen i detta fall

21. Från det att länsstyrelsen beslutade att överpröva kommunens dispensbeslut till dess att arbetet med att avgöra ärendet påbörjades gick det cirka ett år och elva månader. Stilleståndet i handläggningen hos länsstyrelsen berodde inte på S.S. Parterna är ense om att den totala tiden i tre instanser – cirka två år och åtta månader – inte var oskäligt lång.

22. Det som stod på spel för S.S. var inte av sådant slag att det krävde en särskilt skyndsam handläggning. Ärendet var inte heller av sådan komplexitet att det kunde motivera en längre handläggningstid än annars.

23. Stilleståndet i länsstyrelsens handläggning var visserligen klart längre än vad som kan anses godtagbart. Justitiekanslern har också riktat kritik mot länsstyrelsen för detta. Att handläggningen tog så lång tid var dock – mot bakgrund av den totala tiden fram till slutligt avgörande av målet – inte tillräckligt allvarligt för att det ska anses innebära att staten har gjort sig skyldig till en överträdelse av artikel 6.1 i Europakonventionen. Någon grund för skadestånd enligt 3 kap. 4 § skadeståndslagen finns därmed inte.

24. Hovrättens domslut ska därför fastställas.

I avgörandet har deltagit justitieråden Agneta Bäcklund, Cecilia Renfors, Anders Perklev, Erik Sjöman (referent) och Tobias Eriksson. Föredragande har varit justitiesekreteraren Josefin Odelid.